

Bijlage 5 bij artikel 2.5 van de Regeling inburgering

Eindtermen Kennis van de Nederlandse Samenleving

Voorwoord

In dit document zijn de eindtermen opgenomen voor het onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) van het centrale deel van het inburgeringsexamen Nederland. Als basis voor het opstellen van de eindtermen zijn de uitkomsten van het onderzoek van Euro RSCG Bikker gebruikt. In hun 'Onderzoeksverslag en eindtermen Inburgeringsexamen Kennis van de Nederlandse Samenleving' (Rotterdam, mei 2005) zijn acht thema's onderscheiden waaromheen eerste aanzetten van eindtermen zijn geformuleerd. Bureau ICE en Cito hebben de eerste aanzetten voor de eindtermen verder uitgewerkt. Daarbij is naast de uitkomsten van het onderzoek van Euro RSCG Bikker ook gekeken naar de aanbevelingen in het rapport van de Commissie Franssen (Inburgering getoetst, februari 2004) ten aanzien van Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) en het Brondocument Leren en Burgerschap (Cinop, juni 2004). Ook is gebruik gemaakt van de eindtermen van de Profieltoets Maatschappij-Oriëntatie, en van het onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving van het huidige inburgeringsexamen buitenland. Het geheel van uitgewerkte eindtermen is voorgelegd aan een door het ministerie van Justitie ingestelde klankbordgroep voor het examen KNS. Op basis van hun aanbevelingen en suggesties zijn de eindtermen waar nodig en wenselijk aangepast. De inhoud van de verschillende brondocumenten en de ontvangen reacties is verwerkt in dit eindtermendocument. Bij de uitwerking van de eindtermen KNS is gekozen voor dezelfde aanpak als bij de eindtermen voor taal. Dat betekent dat we ook bij de eindtermen voor KNS uitgaan van cruciale praktijksituaties (CP's). Dat zijn situaties, gekoppeld aan de onderscheiden thema's, waarin inburgeraars adequaat moeten kunnen functioneren. Binnen de thema's zijn vervolgens handelingen beschreven die essentieel zijn voor adequaat functioneren: de Cruciale Handelingen (CH's). Bij elke handeling hoort kennis (Cruciale Kennis, CK). Tot slot zijn, gegeven de onderscheiden thema's, handelingen en kennis, indicatoren geformuleerd. Dat zijn de normen die aangeven wanneer een handeling als succesvol kan worden beschouwd. De indicatoren voor succesvol gedrag zijn leidend voor de inhoud van het examen KNS. De hier gepresenteerde eindtermen zijn door de minister van Vreemdelingenzaken en Integratie als concept vastgesteld. Met de keuze voor de operationalisatie van de eindtermen gekoppeld aan cruciale praktijksituaties, uitgewerkt in relevante thema's, cruciale handelingen, cruciale kennis en normen voor succesvol handelen, is een direct verband ontstaan met de overige onderdelen van het inburgeringsexamen. Kandidaten die zich voorbereiden op het inburgeringsexamen kunnen zich de inhoud van het examen KNS en het Nt2-(praktijk)deel zo voor een groot deel geïntegreerd eigen maken. Dit onderstreept de samenhang tussen de diverse onderdelen van het nieuwe inburgeringsexamen.

Bureau ICE Cito

Hoofdstuk 1 Toelichting op de opbouw van het eindtermendocument

Het eindtermendocument is als volgt opgebouwd. In dit hoofdstuk gaan we nader in op het niveau dat hoort bij het examen KNS. We geven hierbij zowel een toelichting op het niveau van taalvaardigheid als op een toelichting op het verwachte cognitieve niveau. In hoofdstuk 2 beschrijven we de onderscheiden situaties en leggen we de relatie met de onderscheiden thema's. In hoofdstuk 3 beschrijven we per thema de cruciale handelingen. In hoofdstuk 4 beschrijven we per cruciale handeling de bijbehorende cruciale kennis en de indicatoren voor succesvol handelen. In de bijlage is het geheel van eindtermen nogmaals schematisch opgenomen.

1.1 Niveau examen Kennis van de Nederlandse Samenleving

De beschrijving van de cruciale handelingen, de bijbehorende cruciale kennis, evenals de indicatoren voor succesvol handelen kunnen in eerste instantie de indruk wekken te refereren aan complexe situaties. Bij het ontwikkelen van de eindtermen en het examen KNS hebben we dit ondervangen door het niveau van het examen te koppelen aan bestaande beschrijvingen van cognitief niveau en taalniveau. Om de kandidaten en onderwijsaanbieders meer houvast te bieden bij de voorbereiding op het examenonderdeel KNS, geven we hieronder een toelichting op het niveau van de eindtermen en de daaraan gekoppelde toetsopgaven.

Cognitief niveau

Voor een indicatie van het cognitieve niveau dat aan de eindtermen is gekoppeld, hebben we ons gebaseerd op de Doelen Sleutelvaardigheden¹. In dit beschrijvingskader wordt gewerkt met vier niveaus. De eindtermen KNS en de toetsopgaven in het examen KNS zijn gekoppeld aan de beschrijving van Niveau 1.

Overzicht niveaus Doelen Sleutelvaardigheden:

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Deelnemer past competentie toe in bekende, niet complexe situaties volgens een beperkt handelingsrepertoire	Deelnemer past competentie toe in onbekende, niet complexe situaties volgens een beperkt handelingsrepertoire	Deelnemer past competentie toe in bekende, complexe situaties volgens een gevarieerd handelingsrepertoire	Deelnemer past competentie toe in onbekende, complexe situaties volgens een gevarieerd handelingsrepertoire
Kenmerken niveau 1	Kenmerken niveau 2	Kenmerken niveau 3	Kenmerken niveau 4
Bekende situatie	Onbekende situatie	Bekende situatie	Onbekende situatie
Niet complex	Niet complex	Complex	Complex
Beperkt repertoire	Beperkt repertoire	Gevarieerd repertoire	Gevarieerd repertoire

1. Van Vliet (2000), *Blokkendoos KSE, leergebied Sleutelvaardigheden*. De Bilt: BVE-raad.

¹ Van Vliet (2000), *Blokkendoos KSE, leergebied Sleutelvaardigheden*. De Bilt: BVE-raad.

Uitgaande van niveau 1 als uitgangspunt voor het cognitieve niveau van de eindtermen KNS en de daaraan gerelateerde toetsopgaven hebben we de kenmerken van niveau 1 voor de eindtermen en examenopgaven KNS op de volgende manier nader uitgewerkt:

- ! **Bekende of dagelijkse situaties**
De situaties die voor het examen KNS geselecteerd zijn, zijn situaties die inburgeraars in het dagelijks leven tegen (k unnen) komen. In het examen wordt vertrouwdheid met de situaties zo goed mogelijk geborgd door veel gebruik te maken van beeldmateriaal. Zo is met weinig taal de herkenbaarheid van situaties zo groot mogelijk gemaakt.
- ! **Niet complexe of simpele alledaagse taken**
De opgaven die de kandidaten voorgelegd krijgen zijn teruggebracht tot niet-complexe examenopgaven. De examenopgaven zijn gekoppeld aan een casus. Dit is een inleidende context die het mogelijk maakt meerdere taken onafhankelijk van elkaar te meten zonder de complexiteit te verhogen en toch te zorgen voor een maximale samenhang. De examenopgaven doen een beroep op eenduidig gedrag of handelen in een alledaagse, herkenbare context.
- ! **Beperkt handelingsrepertoire**
Een beperkt handelingsrepertoire verwijst naar gedrag dat wordt gestuurd door routines of standaardprocedures. In het examen Kennis van de Nederlandse Samenleving vragen we van de kandidaat dat hij per casus en per opgave kan inschatten welk handelen het meest gepast en het meest adequaat is. Het gaat om eenvoudig, reproduceerbaar gedrag, waarvoor men in principe in het onderwijs of elders geleerd of geoefend heeft.

Taalniveau

De opgaven in het examen KNS zijn geconstrueerd op niveau A2 van het Raamwerk Nt2². Dit is het niveau dat voor de mondelinge vaardigheden als uitgangspunt is gekozen voor de taaltoetsing in het inburgeringsexamen. De opgaven in het examen KNS worden allemaal mondeling aangeboden zodat beheersing van A2 voor luistervaardigheid uitgangspunt is voor het examen KNS. In het onderstaande overzicht staat aangegeven wat er talig verwacht kan worden van een taalgebruiker op niveau A2.

Overzicht taalniveau Basisgebruiker A1 en A2

Basisgebruiker	
A1	Kan vertrouwde dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen gericht op de bevrediging van concrete behoeften begrijpen en gebruiken. Kan zichzelf aan anderen voorstellen en kan vragen stellen en beantwoorden over persoonlijke gegevens zoals waar hij/zij woont, mensen die hij/zij kent en dingen die hij/zij bezit. Kan op een simpele wijze reageren, aangenomen dat de andere persoon langzaam en duidelijk praat en bereid is om te helpen.
A2	Kan zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband hebben met zaken van direct belang (bijvoorbeeld persoonsgegevens, familie, winkelen, plaatselijke geografie, werk). Kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen. Kan in eenvoudige bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van diverse behoeften beschrijven.

² Dalderop, K. e.a.(2002): Raamwerk Nt2. De Bilt. BVE-Raad.

Om de toegankelijkheid van de examenopgaven te vergroten, worden de opdrachten ondersteund door beeldmateriaal. Veelal worden opgaven geïntroduceerd met een kort filmpje waarin de context van de opgave snel en efficiënt kan worden geschetst. De vragen en antwoorden worden ook voor het overgrote deel voorzien van film- of fotomateriaal.

De opgaven zijn door niveau en uitvoering voor iedere inburgeraar toegankelijk mits hij zich op de inhoud van het examen KNS heeft voorbereid en het taalniveau A2 voor luister- en/of leesvaardigheid beheerst. Omdat de eindtermen voor iedereen toegankelijk en beschikbaar zijn, kan iedere inburgeraar en zijn scholingsaanbieder zich goed op het examen voorbereiden.

Voorbeeld:

Mo heeft te hard gereden.

Hij krijgt een bon.

Hij moet een boete betalen.

Hoe moet Mo de boete betalen?

- a. Mo betaalt bij het gemeentehuis.*
- b. Mo betaalt bij het politiebureau.*
- c. Mo betaalt met de acceptgirokaart.**

Hoofdstuk 2

We onderscheiden vier essentiële situaties waarin het voor inburgeraars van belang is in Nederland te kunnen functioneren. Deze zogenoemde 'Cruciale Praktijksituaties (CP's)' zijn:

- I Functioneren op de arbeidsmarkt
- II Functioneren in de eigen leefomgeving
- III Functioneren in contacten met instanties en overheid
- IV Functioneren als burger in Nederland

In het onderzoek uitgevoerd door Euro RSCG Bikker zijn daarbij 8 thema's onderscheiden met de bijbehorende uitwerking:

1 Werk en inkomen

De inburgeraar is in staat stappen te zetten om werk te zoeken, te behouden en in eigen onderhoud te voorzien.

2 Omgangsvormen, waarden en normen

De inburgeraar is in staat om te gaan met de Nederlandse omgangsvormen, waarden en normen.

3 Wonen

De inburgeraar is in staat passende huisvesting te vinden en nutsvoorzieningen te regelen. Hij draagt zorg voor de veiligheid in de woning en voor milieu en schone leefomgeving.

4 Gezondheid en gezondheidszorg

De inburgeraar is in staat om volgens de regels van het Nederlandse zorgstelsel gebruik te maken van de gezondheidszorg.

5 Geschiedenis en geografie

De inburgeraar is in staat om, door de geschiedenis en geografie van Nederland te kennen, betrokken te zijn bij Nederland en de Nederlandse samenleving.

6 Instanties

De inburgeraar is op de hoogte van de dienstverlening van de lokale overheid, de belastingdienst, de politie en instanties voor sociale en juridische dienstverlening.

Hij is in staat in voorkomende gevallen informatie of hulp te vragen bij Bureaus voor Juridische Hulpverlening en/of maatschappelijk werk.

7 Staatsinrichting en rechtsstaat

De inburgeraar is in staat om, door de staatsinrichting van Nederland te kennen, betrokken te zijn bij Nederland en de Nederlandse samenleving.

8 Onderwijs en opvoeding

De inburgeraar kent het Nederlandse onderwijssysteem en onderkent het belang van onderwijs in de Nederlandse kenniseconomie. Inburgeraars laten hun kinderen aan onderwijs deelnemen en kennen de rol die van ouders wordt verwacht.

De onderscheiden thema's kunnen in meerdere cruciale praktijksituaties een rol spelen. Zo is een thema als 'Normen en waarden' zelfs in alle vier de cruciale praktijksituaties van belang. Immers, in elke situatie wordt van een inburgeraar verwacht dat hij zich aan de bij de situaties behorende normen en waarden houdt. Een thema als 'Werk en Inkomen' is weer alleen relevant voor de cruciale situatie 'Functioneren op de arbeidsmarkt'. Dit impliceert dat in het examen sommige thema's in meerdere situaties voor kunnen komen en andere thema's gekoppeld zijn aan een enkele situatie.

In onderstaand overzicht is weergegeven welke thema's voor welke situatie van belang zijn.

Cruciale Praktijksituatie (CP)	Thema 1 Werk en inkomen	Thema 2 Omgangsvormen, waarden en normen	Thema 3 Wonen	Thema 4 Gezondheid en gezondheidszorg	Thema 5 Geschiedenis en geografie	Thema 6 Instanties	Thema 7 Staatsinrichting en rechtsstaat	Thema 8 Onderwijs en opvoeding
I Functioneren op de arbeidsmarkt	X	X						
II Functioneren in de eigen leefomgeving		X	X	X				X
III Functioneren in contacten met instanties en overheid		X	X	X		X		X
IV Functioneren als burger in Nederland		X			X	X	X	

Hoofdstuk 3 Thema's en bijbehorende Cruciale Handelingen (CH's)

In dit hoofdstuk beschrijven we per thema de bijbehorende cruciale praktijksituaties.

1 Werk en inkomen

De inburgeraar is in staat stappen te zetten om werk te zoeken, te behouden en in eigen onderhoud te voorzien.

Cruciale handelingen

- 1.1 snel en efficiënt (nieuw) werk zoeken
- 1.2 actief deel uit maken van een arbeidsorganisatie
- 1.3 omgaan met (verborgen) discriminatie op de arbeidsmarkt
- 1.4 voorbereidingen treffen om een eigen bedrijf te starten

2 Omgangsvormen, waarden en normen

De inburgeraar is in staat om te gaan met de Nederlandse omgangsvormen, waarden en normen.

Cruciale handelingen

- 2.1 duiden en hanteren van verschillende omgangsvormen in Nederland
- 2.2 omgaan met ongewone of botsende gewoonten, waarden en normen
- 2.3 deelnemen aan sociale netwerken
- 2.4 aangaan en onderhouden van alledaagse sociale contacten

3 Wonen

De inburgeraar is in staat passende huisvesting te vinden en nutsvoorzieningen te regelen. Hij draagt zorg voor de veiligheid in de woning en voor milieu en schone leefomgeving.

Cruciale handelingen

- 3.1 passende huisvesting regelen
- 3.2 regelen van en omgaan met nutsvoorzieningen en communicatiemiddelen in de eigen woning
- 3.3 verantwoord omgaan met verzekeringen
- 3.4 omgaan met gebruiken m.b.t. de aankleding en onderhoud van de woonomgeving.

4 Gezondheid en gezondheidszorg

De inburgeraar is in staat om volgens de regels van het Nederlandse zorgstelsel gebruik te maken van de gezondheidszorg.

Cruciale handelingen

- 4.1 verantwoorde keuzes doen t.a.v. de eigen gezondheid en levensstijl
- 4.2 gebruik maken van eerstelijns gezondheidszorg (huisarts)
- 4.3 gebruik maken van tweedelijns gezondheidszorg
- 4.4 gebruik maken van de apotheek
- 4.5 gebruik maken van de tandarts
- 4.6 handelen bij medische spoedgevallen
- 4.7 gebruik maken van gespecialiseerde zorg rondom zwangerschap, bevalling en het jonge kind
- 4.8 een zorgverzekering afsluiten en gebruiken
- 4.9 gebruik maken van en/of regelen van zorg voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten

5 Geschiedenis en geografie

De inburgeraar is in staat om, door de geschiedenis en geografie van Nederland te kennen, betrokken te zijn bij Nederland en de Nederlandse samenleving.

Cruciale handelingen

- 5.1 zich verdiepen in de geschiedenis van Nederland
- 5.2 omgaan met voor Nederland gevoelige relaties en gebeurtenissen
- 5.3 geografische kennis van Nederland gebruiken in het dagelijkse leven
- 5.4 omgaan met ruime denkbeelden die in Nederland geaccepteerd zijn (sinds de 70er jaren)

6 Instanties

De inburgeraar is op de hoogte van de dienstverlening van de lokale overheid, de belastingdienst, de politie en instanties voor sociale en juridische dienstverlening.

Hij is in staat in voorkomende gevallen informatie of hulp te vragen bij Bureau voor Juridische Hulpverlening en/of maatschappelijk werk

Cruciale handelingen

- 6.1 gebruik maken van de dienstverlening van de gemeente aan de burger
- 6.2 omgaan met belastingaangifte, -teruggave en aanvragen van toeslagen (zorg-, kinderopvang-, woontoeslag)
- 6.3 omgaan met dienstverlening en aanwijzingen van de politie
- 6.4 gebruik maken van juridische hulp (sociale raadslieden) en sociale dienstverlening

7 Staatsinrichting en rechtsstaat

De inburgeraar is in staat om, door de staatsinrichting van Nederland te kennen, betrokken te zijn bij Nederland en de Nederlandse samenleving.

Cruciale handelingen

- 7.1 in het dagelijks handelen invulling geven aan de Nederlandse grondwet
- 7.2 zich verdiepen in de verantwoordelijkheden van de Nederlandse bestuurslagen
- 7.3 omgaan met de scheiding tussen kerk (religie) en staat
- 7.4 hanteert wet- en regelgeving

8 Onderwijs en opvoeding

De inburgeraar kent het Nederlandse onderwijssysteem en onderkent het belang van onderwijs in de Nederlandse kenniseconomie. Inburgeraars laten hun kinderen aan onderwijs deelnemen en kennen de rol die van ouders wordt verwacht.

Cruciale handelingen

- 8.1 maakt gebruik van het Nederlandse onderwijssysteem voor zichzelf of de eigen kinderen
- 8.2 draagt verantwoordelijkheid voor het gedrag van de eigen minderjarige kinderen
- 8.3 maakt gebruik van kinderopvang en speelzaal
- 8.4 omgaan met schoolkosten en tegemoetkomingen in schoolkosten en studiefinanciering

Hoofdstuk 4 **Cruciale kennis en indicatoren voor succesvol handelen**

Voorwaardelijke eindtermen Algemene Redzaamheid

Er is een aantal eindtermen dat van toepassing is op alle situaties en thema's. Daarbinnen verwachten we dat inburgeraars kennis hebben van en zich bepaalde handelingen eigen hebben gemaakt, ongeacht de situatie waarin ze verkeren. Dit zijn de eindtermen Algemene Redzaamheid. De volgende eindtermen Algemene Redzaamheid zijn van toepassing:

- Selecteert informatiebronnen
- Gebruikt informatiebronnen
- Maakt gebruik van formele en informele mogelijkheden voor hulp.
- Handelt tijdig, dat wil zeggen laat geen termijn verlopen.

Deze normen worden niet apart getoetst, maar geïntegreerd in andere normen aangeboden.

Hieronder werken we de cruciale handelingen verder uit in bijbehorende cruciale kennis en indicatoren voor succesvol handelen.

1 Werk en inkomen

De inburgeraar is in staat stappen te zetten om werk te zoeken, te behouden en in eigen onderhoud te voorzien.

Cruciale handelingen

1.1 snel en efficiënt (nieuw) werk zoeken

1.1.1 is op de hoogte van de diensten die het CWI biedt voor werkzoekenden

→ *legt bij werkloosheid direct contact met het CWI ten behoeve van registratie/inschrijving
overlegt met het CWI bij scholingswensen die passen bij zijn startpositie*

1.1.2 is op de hoogte van de diensten die het UWV biedt voor werklozen of arbeidsongeschikten

→ *handelt volgens procedures bij aanvraag van uitkering in kader van werkloosheid of arbeidsongeschiktheid*

1.1.3 is op de hoogte van andere intermediairs (dan het CWI) voor het vinden van werk

→ *schrijft zich bij werkloosheid in bij andere intermediairs zoals bij bijvoorbeeld uitzendbureaus*

1.1.4 weet hoe je in Nederland vacatures kunt vinden

→ *raadpleegt eigen netwerk en bronnen voor vacatures (krant, internet, beurs CWI, eigen netwerken enz)*

1.1.5 heeft inzicht in relevante delen van de arbeidsmarkt in relatie tot eigen kwalificaties en loopbaanmogelijkheden

—> *houdt rekening met factoren die kansen op de arbeidsmarkt beïnvloeden (vooropleiding, werkervaring, beschikbaarheid, motivatie, woonplaats, kennis van de Nederlandse taal)*

1.1.6 weet hoe hij de waarde van de eigen opleiding en ervaring voor de Nederlandse arbeidsmarkt kan achterhalen of laten equivaleren

—> *checkt de waarde van een eerder behaald diploma of ervaring (IDW aanvraag of EVC procedure)*

1.1.7 weet welke stappen gevolgd moeten worden voor scholing

—> *licht het belang van scholing voor zichzelf toe meldt zich aan voor scholing bij een scholingsinstituut*

1.1.8 weet welke eisen met betrekking tot competenties een werkgever aan een sollicitant kan stellen

—> *schrijft zich bij gebrekkige beheersing van het Nederlands in voor een passende cursus zoekt training bij onvoldoende sollicitatievaardigheden onderzoekt bij onvoldoende kwalificatie de mogelijkheden voor een passende opleiding om dit te herstellen licht het belang van inspanningen in kader van 'een leven lang leren' toe*

1.2 actief deel uit maken van een arbeidsorganisatie

1.2.1 weet welke algemene eisen een werkgever stelt aan een werknemer

—> *werkt samen met collega's werkt zelfstandig en toont initiatief draagt zorg voor persoonlijke ontwikkeling en deskundigheid*

1.2.2 weet welke vormen van werknemersparticipatie belangrijk zijn

—> *ziet nut van eigen rol in vormen van werknemersparticipatie (werkgroep, raden, vakbond, personeelsvereniging enz.) licht het belang van werknemersparticipatie toe*

1.2.3 onderkent het belang van contacten met collega's

—> *gaat op passende wijze contacten aan met collega's en leidinggevenden*

1.2.4 weet welke regels en plichten voor een werknemer voortvloeien uit een arbeidsovereenkomst

—> *volgt bedrijfsregels bij werkuitvoering (arbo, milieu, vakantie, ziekte, e.d.) onderkent het nut van het vastleggen van rechten en plichten bij verschillende soorten arbeidscontracten (0-uren contract, via uitzendbureau, tijdelijk, vast, reïntegratie maatregelen)*

1.2.5 weet in grote lijnen welke premies en belastingen door werknemers moeten worden betaald en met welk doel

legt relatie tussen ingehouden werknemerspremies en belastingen en algemene sociale voorzieningen

—> *legt uit waarom inhoudingen op salaris noodzakelijk zijn
weet hulp te vinden bij het invullen van een aangifte of teruggave formulier voor de belasting
regelt eigen aanvullende (pensioen) verzekeringen indien nodig*

1.2.6 kent de rol van vakbonden in Nederland

—> *licht belang van de rol van de vakbeweging in Nederland toe (in vergelijking met eigen of andere landen)*

1.2.7 weet wat een CAO inhoudt en wat het belang is van een CAO

—> *geeft uitleg over belang en inhoud van CAO's*

1.3 omgaan met (verborgen) discriminatie op de arbeidsmarkt

1.3.1 kent de wettelijke rechten en procedures in geval van discriminatie

—> *bespreekt een vermoeden van discriminatie met de werkgever
doet een beroep op wettelijke rechten bij discriminatie*

1.3.2 kent strategieën om zijn weerbaarheid tegen vormen van (verborgen) discriminatie te vergroten

—> *gebruikt strategieën om discriminatie te doorbreken*

1.4 voorbereidingen treffen om een eigen bedrijf te starten

1.4.1 weet wat de rol is van de Kamer van Koophandel

—> *schrijft zich in bij de Kamer van Koophandel*

1.4.2 weet dat bepaalde diploma's van belang zijn voor het starten van een bedrijf in bepaalde sectoren

—> *schrijft zich in voor (aanvullende) cursussen*

1.4.3 weet wat de eisen ten aanzien van financiering van een eigen bedrijf zijn

—> *levert informatie voor het opstellen van een ondernemingsplan
regelt de financiering van eigen bedrijf*

2 Omgangsvormen, waarden en normen

Cruciale handelingen

2.1 duiden en hanteren van verschillende omgangsvormen in Nederland

2.1.1 weet dat omgangsvormen, waarden en normen kunnen verschillen per cultuur, regio en sociale klasse

—> *stelt zich op de hoogte van onuitgesproken omgangsregels (door observeren, advies vragen, vragen om bevestiging of correctie enz.)
gaat op een sociaal geaccepteerde manier om met overeenkomsten en verschillen informeert zich over omgangsvormen, normen en waarden van burgers met andere achtergronden dan de eigen*

2.1.2 weet dat Nederlanders zich zeer direct kunnen uiten, zonder daarmee kwetsend of onbeleefd te willen zijn

—> *vat direct geuite feedback en kritiek niet persoonlijk op
reageert niet onmiddellijk beledigd op rechtstreeks uitgesproken meningen en directe vraagvormen*

2.1.3 weet hoe sociale contacten privé en op het werk verlopen

—> *maakt indien de andere partij daar prijs op stelt afspraken voor bezoek bij sociale contacten
houd zich aan gemaakte afspraken of meldt zich tijdig af*

2.1.4 weet wat de gebruikelijke gedragsregels zijn in de meest voorkomende situaties (in winkels en wachtkamers, bij loketten, deelnemen aan feestje in de buurt)

—> *trekt een nummertje, pakt een karretje, staat in de rij, wacht op zijn beurt
brengt een kleine attentie mee als dat verwacht wordt of passend is*

2.2 omgaan met ongewone of botsende gewoonten, waarden en normen

2.2.1 weet dat de verhouding tussen man en vrouw, ook in huiselijke kring, gelijkwaardig is

—> *behandelt vrouwen als gelijkwaardig en conform de gangbare normen in Nederland*

2.2.2 weet dat (ongehuwd) samenwonen, ook van mensen van gelijke sekse, geaccepteerd is in Nederland

—> *valt mensen met andere samenlevingsvormen dan het huwelijk niet lastig*

2.2.3 kent de belangrijkste Nederlandse feestdagen en hun religieuze of historische inhoud/ achtergrond

—> *stelt zich op de hoogte van wat er bij de viering van deze feesten wordt verwacht op school, in de buurt, op het werk
laat anderen vrij in de viering van de belangrijkste religieuze en politieke feestdagen (Kerst, Pasen, Ramadan, Suikerfeest, Sinterklaas, Koninginnedag, 4 en 5 mei etc.) en de achtergronden van de gebruiken die erbij horen*

2.3 deelnemen aan sociale netwerken

2.3.1 kent doel en gebruiken van culturele- en sportieve verenigingen

—> *kan uitleggen waarom lidmaatschap van verenigingen belangrijk is
stelt zich op de hoogte van wat er van leden van verenigingen wordt verwacht*

2.4 aangaan en onderhouden van alledaagse sociale contacten

2.4.1 kent de Nederlandse gebruiken bij belangrijke familiegebeurtenissen van buren en bekenden (bruiloft, geboorte, slagen voor examen, e.d.)

—> *neemt op passende wijze contact op met buren en bekenden bij belangrijke familie gebeurtenissen (een kaartje sturen, feliciteren, klein presentje, e.d.)*

2.4.2 weet om te gaan met overlast

—> *maakt overlast van anderen bespreekbaar
treft passende maatregelen bij vermoede overlast van zichzelf (bijvoorbeeld buren waarschuwen bij een eigen feestje)*

3 Wonen

Cruciale handelingen

3.1 passende huisvesting regelen

3.1.1 weet waar en hoe hij informatie kan vinden t.b.v. het verkrijgen van een woning

*neemt contact op met de passende instantie bij het zoeken van een huurhuis
raadpleegt huizenkranten en -sites*

→ *formuleert een woonwens die past bij zijn gezinssituatie en zijn inkomen
schrijft zich bij woon- of verhuiscens in bij een passende instantie
houdt zich aan de stappen in de vastgestelde procedure
volgt de regels voor aanvraag van een huurtoeslag*

3.1.2 kent de procedures rondom het aankopen/verkopen van een woning

*maakt zonodig gebruik van de diensten van een makelaar
wint informatie in bij bank of hypotheekbemiddelaar*

→ *maakt een schatting van eigen financiële mogelijkheden in geval van hypotheek.
geeft uitleg over mogelijkheden voor renteaftrek
laat de hypotheek en verkoopakte passeren bij een notaris*

3.2 regelen van en omgaan met nutsvoorzieningen en communicatiemiddelen in de eigen woning

3.2.1 weet hoe hij aanvragen moet regelen

→ *regelt zijn energievoorziening
regelt telefoon –en/of kabel aansluiting*

3.2.2 weet hoe een energiejaarrekening is opgebouwd

→ *begrijpt de hoofdpunten uit energiejaarrekening*

3.2.3 weet hoe hij veilig en zuinig met gas, elektra en water om moet gaan

→ *volgt de veiligheidsvoorschriften voor gebruik van gas, elektra en water op
gaat zuinig om met gas, elektra en water en bespaart daarmee milieu en geld*

3.2.4 weet wie hij moet benaderen bij storing

→ *herkent storingen en handelt passend (bijv. onderscheid stroomuitval in de buurt en gaslek in eigen woning)*

3.3 verantwoord omgaan met verzekeringen

3.3.1 weet welke verzekeringen voor een huurder of huiseigenaar belangrijk zijn (bijv. aansprakelijkheid, inboedel, opstal)

—> *sluit de meest gangbare verzekeringen die betrekking hebben op wonen af licht het belang van 'woon'verzekerings toe*

3.3.2 weet hoe schade te melden

—> *meldt schade en omschrijft schade correct*

3.4 omgaan met gebruiken met betrekking tot de aankleding en onderhoud van de woonomgeving

3.4.1 kent regels m.b.t. afvalinzameling en afvalscheiding

—> *past de regels voor afvalinzameling en afvalscheiding toe*

3.4.2 weet dat Nederlanders belang hechten aan een schone omgeving en milieu

—> *houdt tuin en omgeving schoon
houdt zich aan gangbare milieuregels*

3.4.3 weet dat in Nederland belang gehecht wordt aan het uiterlijk van huis en tuin

—> *draagt zorg voor een ordelijk aanzicht van de woning
bergt afval op op daarvoor bestemde plaatsen*

4 Gezondheid en gezondheidszorg

Cruciale handelingen

4.1 verantwoorde keuzes doen t.a.v. de eigen gezondheid en levensstijl

4.1.1 weet dat bewegen en gezonde voeding een belangrijke bijdrage leveren aan gezondheid

—> *sport, beweegt en eet gezond om gezond te blijven*

4.2 gebruik maken van eerstelijns gezondheidszorg (huisarts)

4.2.1 weet hoe hij een huisarts kan vinden

—> *overlegt over de keuze van een huisarts met zijn verzekering
meldt zich aan bij een huisarts
maakt een afspraak voor een patiëntkennismakingsgesprek*

4.2.2 weet met welke klachten hij bij een huisarts terecht kan of moet

—> *maakt afspraken voor klachten die vallen onder de taken en verantwoordelijkheden van een huisarts*

4.2.3 kent de wijze waarop Nederlandse artsen doorgaans adviseren

—> *toont gedrag dat bijdraagt aan het bevorderen van herstel
begrijpt de terughoudendheid in medicijnvoorschrijving*

4.3 gebruik maken van tweedelijns gezondheidszorg

4.3.1 weet dat de huisarts doorverwijst naar specialistische zorg

—> *gaat bij medische problemen eerst naar de huisarts
neemt bij bezoek aan specialist een verwijsbrief mee
neemt regels en gebruiken in ziekenhuizen in acht
laat bij eerste bezoek aan ziekenhuis eerst een registratiekaartje maken*

4.3.2 weet wanneer patiënten recht hebben op diensten van de thuiszorg

—> *geeft voorbeelden van soorten dienstverlening
vraagt een afspraak aan voor hulp bij Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)*

4.3.3 weet dat de huisarts kan doorverwijzen naar psychosociale zorg- of hulpverlening

—> *wendt zich bij psychische problemen eerst tot de huisarts*

4.4 Gebruik maken van de apotheek

4.4.1 weet dat de meeste medicijnen alleen op recept te verkrijgen zijn

- > *zorgt voor een recept via huisarts of specialist*
haalt zonder tussenkomst van arts medicijnen die zonder recept verkrijgbaar zijn bij
drogist of apotheek
hanteert de juiste regels voor het aanvragen van vergoeding voor medicijnen

4.5 gebruik maken van de tandarts

4.5.1 weet dat een regelmatig bezoek aan een tandarts gangbaar is

- > *kiest een tandarts*
bezoekt periodiek een tandarts voor controle of behandeling

4.6 handelen bij medische spoedgevallen

4.6.1 weet dat bij noodgevallen het nummer 112 moet worden gedraaid

- > *draait bij spoedgevallen het noodnummer*

4.6.2 weet hoe avond- en weekenddiensten zijn geregeld

- > *wendt zich bij dringende medische problemen 's avonds en in het weekend tot de*
dienstdoende huisartsenpost

4.7 gebruik maken van gespecialiseerde zorg rondom zwangerschap, bevalling en het jonge kind

4.7.1 weet waar zich te melden voor zwangerschapsbegeleiding en verloskundige hulp
meldt zich bij een verloskundige of laat zich bij medische noodzaak doorverwijzen
naar gynaecoloog

- > *noemt voorbeelden van verloskundige begeleiding*
meldt zich tijdig bij een bureau voor kraamhulp

4.7.2 weet welke diensten het consultatiebureau biedt

- > *reageert op de oproep voor een bezoek aan consultatiebureau*
noemt voorbeelden van diensten van het consultatiebureau
doet verslag van ontwikkelingen van het jonge kind
haalt informatie over de ontwikkeling van het kind uit het 'Groeiboekje'

4.8 een zorgverzekering afsluiten en gebruiken

4.8.1 weet dat de zorgverzekering verplicht is en is opgebouwd uit een basispakket, waarbij aanvullend bijverzekerd kan worden

—> *kiest een zorgverzekeraar
noemt elementen uit het basispakket en elementen waarvoor men een aanvullende verzekering moet afsluiten*

4.8.2 weet hoe hij zorgkosten moet declareren

—> *declareert op voorgeschreven wijze*

4.9 gebruik maken van en/of regelen van zorg voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten

4.9.1 is op de hoogte van de belangrijkste soorten hulpverlening

—> *geeft uitleg over soorten hulp die kan worden gegeven (thuiszorg, ambulante, intramuraal)*

4.9.2 weet hoe hulp aan patiënt thuis ondersteund kan worden

—> *neemt contact op met Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)*

4.9.3 weet wat te doen als de hulp thuis ontoereikend is

—> *herkent situaties waarin men gebruik kan maken van diensten van thuiszorg en van gespecialiseerde instellingen
neemt contact op met juiste instantie*

4.9.4 weet waar advies te vinden om procedures voor opname in gang te zetten

—> *neemt met juiste instanties contact op*

5 Geschiedenis en geografie

Cruciale handelingen

5.1 zich verdiepen in de geschiedenis van Nederland

5.1.1 kent de geschiedenis van Nederland met betrekking tot de Gouden Eeuw/ rijkdom, kolonialisme, scheepvaart en waterwerken

—> *geeft uitleg over de belangrijkste perioden uit de Nederlandse geschiedenis en hun kenmerken*

5.1.2 weet wat bepaalde perioden in de Nederlandse geschiedenis hebben opgeleverd en wat er nu van terug te zien is

—> *licht de effecten van de geschiedenis op het huidige Nederland toe (havens, zeevaart, gebouwen, kerken, culturele minderheidsgroepen, waterwerken, grachten)*

5.2 omgaan met voor Nederland gevoelige relaties en gebeurtenissen

5.2.1 kent de geschiedenis van Nederland in WOII en de effecten hiervan op het dagelijks leven in Nederland

—> *toont begrip voor Nederlandse gevoeligheid voor uitingen van antisemitisme toont respect voor het vieren van en gewoonten op 4 en 5 mei*

5.2.2 kent de rol van het eigen land van herkomst in de geschiedenis van Nederland

—> *geeft toelichting op de historische, economische en culturele banden van het eigen land met Nederland*

5.2.3 kent de rol van Verenigde Staten, Canada, UK bij de bevrijding van West-Europa in WOII

—> *toont begrip voor de band van die Nederland en West-Europa hebben met Verenigde Staten, Canada, UK geeft uitleg over actuele samenwerkingsverbanden (NAVO, EU)*

5.3 geografische kennis van Nederland gebruiken in het dagelijkse leven

5.3.1 kent de namen en ligging van de provincies en belangrijkste plaatsen

—> *geeft uitleg over de ligging van provincies en belangrijkste plaatsen*

5.3.2 kent de globale afstanden tussen verschillende bekende plaatsen en provincies

—> *maakt schatting van afstanden en reisduur (trein/auto) tussen plaatsen in Nederland (bijvoorbeeld voor werk, school familiebezoek)*

5.3.3 kent economische kenmerken van verschillende regio's

geeft uitleg over relatie tussen regio's en economische kenmerken van regio's (belang randstad)

—→ *combineert de keuze voor een woonplaats met de mogelijkheden voor werk in een bepaalde sector*

5.4 omgaan met ruime denkbeelden die in Nederland geaccepteerd zijn (sinds de 70er jaren)

5.4.1 weet dat man en vrouw voor de wet gelijk zijn

—→ *behandelt vrouwen gelijkwaardig conform de gangbare normen in Nederland*

5.4.2 weet dat verwacht wordt dat meisjes en vrouwen een zelfstandig bestaan opbouwen

erkent zelfbeschikkingsrecht van vrouwen

—→ *laat vrouwen vrij om te investeren in eigen studie- en of arbeidsloopbaan zit de studie- en of arbeidsloopbaan van kinderen en/of partner niet in de weg.*

5.4.3 weet dat openlijke homoseksualiteit niet verboden is

—→ *valt personen die openlijk uitkomen voor hun homoseksualiteit niet lastig*

5.4.4 weet dat bepaald kleedgedrag van sommige mannen/vrouwen niet mag worden opgevat als onkuis of uitnodigend

—→ *valt personen die volgens de eigen opvatting ongepast zijn gekleed niet lastig*

6 Instanties

Cruciale handelingen

6.1 gebruik maken van de dienstverlening van de gemeente aan de burger

- 6.1.1 weet hoe hij wijzigingen moet doorgeven bij het GBA
- > *geeft wijzigingen door bij geboorte, huwelijk, echtscheiding, overlijden, verhuizing, migratie*
- 6.1.2 kent de procedures voor paspoort en rijbewijs aanvraag en/of verlenging
- > *richt zich tot de juiste instantie*
- 6.1.3 kent de regels voor verkrijgen van verblijfsvergunning en naturalisatie
- > *vindt de juiste informatie bij juiste instanties
handelt volgens de procedures
licht voor- en nadelen van naturalisatie toe*
- 6.1.4 weet welke gemeentelijke belastingen hij moet betalen
- > *betaalt gemeentelijke belastingen*
- 6.1.5 weet van het bestaan van de meest relevante gemeentelijke vergunningen en het aanvragen daarvan
- > *houdt zich aan de procedures bij het aanvragen of verkrijgen van een vergunning*

6.2 omgaan met belastingaangifte, -teruggave en aanvragen van toeslagen (zorg-, kinderopvang-, woontoeslag)

- 6.2.1 weet dat elke inwoner een uniek burgerservicenummer heeft
- > *gebruikt het unieke burgerservicenummer in voorgeschreven situaties*
- 6.2.2 weet dat hij van zijn inkomen een specificatie per maand en per jaar krijgt
- > *geeft toelichting bij enkele hoofdpunten van het salarisstrookje/uitkeringsstrookje en
jaaropgaaf inkomsten
geeft uitleg over waarom hij de jaaropgave meerdere jaren moet bewaren*
- 6.2.3 weet dat hij in sommige gevallen belasting moet betalen, maar in andere gevallen belasting terug kan krijgen
- > *doet aangifte
licht toe waarom belasting (bij)betaald of terugbetaald moet worden
vraagt faciliteiten t.a.v. belastingbetaling aan (termijnen/vermindering/ kwijtschelding)*
- 6.2.4 weet dat de belastingdienst ook compensatie-uitkeringen verstrekt voor bijvoorbeeld ziektekosten, woonkosten en kinderopvang
- > *vraagt toeslagen of compensatie aan*

6.3 omgaan met dienstverlening en aanwijzingen van de politie

6.3.1 weet dat voor iedereen in Nederland van 14 jaar en ouder een identificatieplicht geldt

—> *toont een identiteitskaart als daar door het bevoegde gezag om wordt gevraagd*

6.3.2 weet welke taken de politie naar burgers heeft

—> *doet aangifte van diefstal of vermissing
roept hulp in van politie bij overlast, (verkeers) ongevallen en geweld
houdt zich aan aanwijzingen van de (verkeers)politie*

6.4 gebruik maken van juridische hulp (sociale raadslieden) en sociale dienstverlening

6.4.1 weet hoe hij kan protesteren tegen slechte behandeling door overheid

—> *dient, met hulp van juiste instantie, een klacht in
overziet de consequenties van indiening van een klacht*

6.4.2 weet dat Nederland een verbod kent op discriminatie om redenen van geloof, sekse, etniciteit, seksuele geaardheid

—> *dient, met hulp van juiste instantie, een klacht in
overziet de consequenties van indiening van een klacht
voorkomt een klacht tegen zichzelf door correct gedrag*

6.4.3 weet dat hij voor juridische hulp bij advocaten of een Juridisch loket terecht kan

—> *handelt volgens de voorgeschreven procedure
betaalt een eigen bijdrage die past bij zijn inkomenssituatie*

6.4.4 weet in welke gevallen maatschappelijk werk / Jeugdzorg hulp kan bieden

—> *noemt voorbeelden van mogelijke hulpvragen
meldt de hulpvraag eerst bij de huisarts*

7 Staatsinrichting en rechtsstaat

Cruciale handelingen

7.1 in het dagelijks handelen invulling geven aan de Nederlandse grondwet

7.1.1 weet wat 'vrijheid van meningsuiting' inhoudt

→ *respecteert personen met een andere mening dan de eigen mening
geeft eigen mening, maar slaat niet door (weet welke grenzen er zijn)
geeft anderen aan dat ze "de grens" bereiken (maar doet dit rustig)*

7.1.2 weet wat 'vrijheid van godsdienst' inhoudt en weet wat 'gelijke
behandeling/discriminatieverbod' inhoudt

→ *toont respect voor iemand met een andere godsdienst
behandelt iedereen gelijk ongeacht godsdienst, levensovertuiging, politieke
gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook
valt anderen niet lastig wanneer zij zich op een onbekende of ongewenste manier
gedragen op het gebied van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras
en/of geslacht
meldt discriminatie bij het meldpunt*

7.1.3 weet wat 'kiesrecht/democratie' inhoudt en wat het belang van stemmen is

→ *noemt belang van actief en passief kiesrecht
licht situaties toe, waarin een stem kan worden uitgebracht (verkiezingen voor
gemeenten, provincies, Tweede Kamer, Europa, waterschap, referenda)
geeft uitleg wanneer en aan welke verkiezingen een niet-genaturaliseerde inwoner
mag deelnemen
geeft uitleg over de belangrijkste Nederlandse politieke partijen
neemt op grond van verzamelde informatie een eigen standpunt over hoofdpunten uit
verkiezingsprogramma's
maakt gebruik van kiesrecht*

7.1.4 kent de positie en rol van het koningshuis

→ *licht de positie en status van de koningin toe (Constitutionele Monarchie)*

7.2 zich verdiepen in de verantwoordelijkheden van de Nederlandse bestuurslagen

7.2.1 weet dat de rijksoverheid verantwoordelijk is voor ontwerpen en handhaven van
wetgeving

→ *geeft uitleg over de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van de
rijksoverheid naar burgers*

7.2.2 weet dat de hoofdtaak van de provinciale overheid op het gebied van planologie en
milieu ligt

→ *geeft uitleg over de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van de provinciale
overheid naar burgers toe*

7.2.3 weet dat het Nederlandse bestuur zich deels richt op het Europees bestuur en/of regelgeving

—> *geeft uitleg over de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van het Europese bestuur naar de burgers.*

7.2.4 kent de belangrijkste zaken van de staatsinrichting van Nederland

—> *noemt de hoofdpunten uit parlementaire stelsel (regering, Eerste en Tweede Kamer, Prinsjesdag), meerpartijenselsel (denominatie, richtingen)*

7.2.5 weet dat de macht in Nederland verdeeld is in drie onderdelen (regelgevende uitvoerende en rechterlijke macht)

—> *licht het belang van scheiding van de drie machten in Nederland toe*

7.3 omgaan met de scheiding tussen kerk (religie) en staat

7.3.1 weet dat de wetten van de staat boven die van religie en traditie staan

—> *hanteert in de eerste plaats de wet- en regelgeving van de staat*

7.3.2 weet dat de rechterlijke macht onafhankelijk is

—> *accepteert de uitspraak van de rechterlijke macht*

7.4 hanteert wet- en regelgeving

7.4.1 kent de wet en regelgeving met betrekking tot abortus, euthanasie, homoseksualiteit, seksualiteit

*reageert tenminste neutraal op personen die zich onbekend of ongewenst gedragen op het gebied van abortus, euthanasie, homoseksualiteit, seksualiteit
toont respect voor mensen met een afwijkende mening*

7.4.2 weet dat alle geweld bij wet strafbaar is (huiselijk geweld, eerwraak, slaan van kinderen, besnijdenis van meisjes geweld op straat e.d.)

—> *meldt geweld bij de politie of een specifiek meldpunt
respecteert de lichamelijke integriteit van anderen*

8 Onderwijs en opvoeding

Cruciale handelingen

8.1 maakt gebruik van het Nederlandse onderwijssysteem voor zichzelf of de eigen kinderen

8.1.1 kent de opbouw van het onderwijs van voorschools- tot eindonderwijs

—> *geeft uitleg over de opeenvolgende schoolsoorten
houdt zich aan de toelatingsvoorwaarden*

8.1.2 weet dat er in Nederland vrijheid van onderwijs bestaat

—> *kan aangeven waarom er verzuiling is in het onderwijs*

8.1.3. weet dat er leerplicht is voor kinderen van 5 tot 18 jaar

—> *ziet toe op schoolgaan van eigen kinderen
houdt zich aan de door de school vastgestelde vakantietijden*

8.1.4. weet dat er onderwijsvoorzieningen zijn voor leerlingen met een handicap

—> *maakt, indien relevant, gebruik van mogelijkheden van speciaal onderwijs voor kinderen met lichamelijke, en/of geestelijke handicap en kinderen met leer- of gedragsproblemen
toont een actieve houding tijdens de verwijspprocedure en houdt zich aan de voorgeschreven stappen*

8.2 draagt verantwoordelijkheid voor het gedrag van de eigen minderjarige kinderen

8.2.1 weet dat de ouders juridisch aansprakelijk zijn voor (wan-)gedrag van hun kinderen tot 15 jaar

—> *ziet toe op gedrag van eigen kinderen*

8.2.2 weet dat scholen betrokkenheid van de ouders verwachten

—> *overlegt met de leerkracht over de vorderingen van het kind
reageert daar waar ouderbetrokkenheid wordt verwacht (correspondentie, vrijwilliger zijn)*

8.2.3 weet dat er mogelijkheden zijn voor opvoedingsondersteuning

—> *onderkent noodzaak tot hulp
benadert instanties*

8.3 maakt gebruik van kinderopvang en speelzaal

8.3.1 weet waar speelzalen en kinderopvangorganisatie te vinden zijn

—> *wint informatie in bij opvangorganisatie*

8.3.2 weet hoe een kind op te geven

—> *schrijft kind in bij opvang of speelzaal*

8.3.3 weet hoe gebruik te maken van vergoedingsregelingen

—> *vraagt vergoeding aan (indien behorend tot de doelgroep)*

8.4 omgaan met schoolkosten en tegemoetkomingen in schoolkosten en studiefinanciering

8.4.1 weet dat schoolkosten o.a. zijn opgebouwd uit schoolgeld, ouderbijdrage, kosten voor leermiddelen

—> *geeft uitleg over de verschillende soorten schoolkosten*

8.4.2 weet in welke gevallen hij een aanvraag voor tegemoetkoming in kosten bij de school doet

—> *vraagt volgens de voorgeschreven procedure een tegemoetkoming in kosten aan*

8.4.3 weet in welke gevallen hij een aanvraag bij IBG doet

—> *vraagt volgens de voorgeschreven procedure studiefinanciering bij IBG aan*

BIJLAGE

Eindtermen bij Kennis van de Nederlandse Samenleving

1. Werk en inkomen

De inburgeraar is in staat stappen te zetten om werk te zoeken, te behouden en in eigen onderhoud te voorzien.

CH	CK	Indicatoren voor succesvol handelen	
1.1 snel en efficiënt (nieuw) werk zoeken	1.1.1 is op de hoogte van de diensten die het CWI biedt voor werkzoekenden	legt bij werkloosheid direct contact met het CWI ten behoeve van registratie/inschrijving overlegt met het CWI bij scholingswensen die passen bij zijn startpositie	
	1.1.2 is op de hoogte van de diensten die het UWV biedt voor werklozen of arbeidsongeschikten	handelt volgens procedures bij aanvraag van uitkering in kader van werkloosheid of arbeidsongeschiktheid	
	1.1.3 is op de hoogte van andere intermediairs (dan het CWI) voor het vinden van werk	schrijft zich bij werkloosheid in bij andere intermediairs zoals bij bijvoorbeeld uitzendbureaus	
	1.1.4 weet hoe je in Nederland vacatures kunt vinden	raadpleegt eigen netwerk en bronnen voor vacatures (krant, internet, beurs CWI, eigen netwerken enz)	
	1.1.5 heeft inzicht in relevante delen van de arbeidsmarkt in relatie tot eigen kwalificaties en loopbaanmogelijkheden	houdt rekening met factoren die kansen op de arbeidsmarkt beïnvloeden (vooropleiding, werkervaring, beschikbaarheid, motivatie, woonplaats, kennis van de Nederlandse taal)	
	1.1.6 weet hoe hij de waarde van de eigen opleiding en ervaring voor de Nederlandse arbeidsmarkt kan achterhalen of laten equivaleren	checkt de waarde van een eerder behaald diploma of ervaring (IDW aanvraag of EVC procedure)	
	1.1.7 weet welke stappen gevolgd moeten worden voor scholing	1.1.8 weet welke eisen met betrekking tot competenties een werkgever aan een sollicitant kan stellen	licht het belang van scholing voor zichzelf toe
			meldt zich aan voor scholing bij een scholingsinstituut
1.1.8 weet welke eisen met betrekking tot competenties een werkgever aan een sollicitant kan stellen	1.1.8 weet welke eisen met betrekking tot competenties een werkgever aan een sollicitant kan stellen	schrijft zich bij gebrekkige beheersing van het Nederlands in voor een passende cursus	
		zoekt training bij onvoldoende sollicitatievaardigheden	
		onderzoekt bij onvoldoende kwalificatie de mogelijkheden voor een passende opleiding om dit te herstellen	
1.2 actief deel uit maken	1.2.1 weet welke algemene eisen een	licht het belang van inspanningen in kader van 'een leven lang leren' toe	
		werkt samen met collega's	
		werkt zelfstandig en toont initiatief	

van een arbeidsorganisatie	werkgever stelt aan een werknemer	draagt zorg voor persoonlijke ontwikkeling en deskundigheid
	1.2.2 weet welke vormen van werknemersparticipatie belangrijk zijn	ziet nut van eigen rol in vormen van werknemersparticipatie (werkgroep, raden, vakbond, personeelsvereniging enz.) licht het belang van werknemersparticipatie toe
	1.2.3 onderkent het belang van contacten met collega's	gaat op passende wijze contacten aan met collega's en leidinggevenden
	1.2.4 weet welke regels en plichten voor een werknemer voortvloeien uit een arbeidsovereenkomst	volgt bedrijfsregels bij werkuitvoering (arbo, milieu, vakantie, ziekte, e.d.)
		onderkent het nut van het vastleggen van rechten en plichten bij verschillende soorten arbeidscontracten (0-uren contract, via uitzendbureau, tijdelijk, vast, reïntegratie maatregelen)
	1.2.5 weet in grote lijnen welke premies en belastingen door werknemers moeten worden betaald en met welk doel	legt relatie tussen ingehouden werknemerspremies en belastingen en algemene sociale voorzieningen.
		legt uit waarom inhoudingen op salaris noodzakelijk zijn
		weet hulp te vinden bij het invullen van een aangifte of teruggave formulier voor de belasting
1.2.6 kent de rol van vakbonden in Nederland	licht belang van de rol van de vakbeweging in Nederland toe (in vergelijking met eigen of andere landen)	
1.2.7 weet wat een CAO inhoudt en wat het belang is van een CAO	geeft uitleg over belang en inhoud van CAO's	
1.3 omgaan met (verborgen) discriminatie op de arbeidsmarkt	1.3.1 kent de wettelijke rechten en procedures in geval van discriminatie	bespreekt een vermoeden van discriminatie met de werkgever doet een beroep op wettelijke rechten bij discriminatie
	1.3.2 kent strategieën om zijn weerbaarheid tegen vormen van (verborgen) discriminatie te vergroten	gebruikt strategieën om discriminatie te doorbreken
1.4 voorbereidingen treffen om een eigen bedrijf te starten	1.4.1 weet wat de rol is van de Kamer van Koophandel	schrijft zich in bij de Kamer van Koophandel
	1.4.2 weet dat bepaalde diploma's van belang zijn voor het starten van een bedrijf in bepaalde sectoren	schrijft zich in voor (aanvullende) cursussen
	1.4.3 weet wat de eisen ten aanzien van financiering van een eigen bedrijf zijn	levert informatie voor het opstellen van een ondernemingsplan regelt de financiering van eigen bedrijf

2. Omgangsvormen, waarden en normen

De inburgeraar is in staat om te gaan met de Nederlandse omgangsvormen, waarden en normen. Hij weet onderscheid te maken tussen mensen en meningen: respecteert mensen, maar geeft er blijk van dat kritiek op meningen kan samengaan met respect voor personen.

CH	CK	Normen voor succesvol handelen
2.1 duiden en hanteren van verschillende omgangsvormen in Nederland	2.1.1 weet dat omgangsvormen, waarden en normen kunnen verschillen per cultuur, regio en sociale klasse	stelt zich op de hoogte van onuitgesproken omgangsregels (door observeren, advies vragen, vragen om bevestiging of correctie enz.)
		gaat op een sociaal geaccepteerde manier om met overeenkomsten en verschillen
	2.1.2 weet dat Nederlanders zich zeer direct kunnen uiten, zonder daarmee kwetsend of onbeleefd te willen zijn	informeert zich over omgangsvormen, normen en waarden van burgers met andere achtergronden dan de eigen
		vat direct geuite feedback en kritiek niet persoonlijk op
2.1.3 weet hoe sociale contacten privé en op het werk verlopen	reageert niet onmiddellijk beledigd op rechtstreeks uitgesproken meningen en directe vraagvormen	
	maakt indien de andere partij daar prijs op stelt afspraken voor bezoek bij sociale contacten	
2.1.4 weet wat de gebruikelijke gedragsregels zijn in de meest voorkomende situaties (in winkels en wachtkamers, bij loketten, deelnemen aan feestje in de buurt)	houdt zich aan gemaakte afspraken of meldt zich tijdig af	
	trekt een nummertje, pakt een karretje, staat in de rij, wacht op zijn beurt	
2.2 omgaan met ongewone of botsende gewoonten, waarden en normen	2.2.1 weet dat de verhouding tussen man en vrouw, ook in huiselijke kring, gelijkwaardig is	behandelt vrouwen als gelijkwaardig en conform de gangbare normen in Nederland
	2.2.2 weet dat (ongehuwd) samenwonen, ook van mensen van gelijke sekse, geaccepteerd is in Nederland	valt mensen met andere samenlevingsvormen dan het huwelijk niet lastig
	2.2.3 kent de belangrijkste Nederlandse feestdagen en hun religieuze of historische inhoud/ achtergrond	stelt zich op de hoogte van wat er bij de viering van deze feesten wordt verwacht op school, in de buurt, op het werk
		laat anderen vrij in de viering van de belangrijkste religieuze en politieke feestdagen (Kerst, Pasen, Ramadan, Suikerfeest, Sinterklaas, Koninginnedag, 4 en 5 mei etc.) en de achtergronden van de gebruiken die erbij horen
2.3 deelnemen aan	2.3.1 kent doel en gebruiken van	kan uitleggen waarom lidmaatschap van verenigingen belangrijk is

sociale netwerken	culturele- en sportieve verenigingen	stelt zich op de hoogte van wat er van leden van verenigingen wordt verwacht
2.4 aangaan en onderhouden van alledaagse sociale contacten	2.4.1 kent de Nederlandse gebruiken bij belangrijke familiegebeurtenissen van buren en bekenden (bruiloft, geboorte, slagen voor examen, e.d.)	neemt op passende wijze contact op met buren en bekenden bij belangrijke familie gebeurtenissen (een kaartje sturen, feliciteren, klein presentje, e.d.)
	2.4.2 weet om te gaan met overlast	maakt overlast van anderen bespreekbaar treft passende maatregelen bij vermoede overlast van zichzelf (bijvoorbeeld buren waarschuwen bij een eigen feestje)

3. Wonen

De inburgeraar is in staat passende huisvesting te vinden en nutsvoorzieningen te regelen. Hij draagt zorg voor de veiligheid in de woning, milieu en schone leefomgeving.

CH	CK	Normen voor succesvol handelen
3.1 passende huisvesting regelen	3.1.1 weet waar en hoe hij informatie kan vinden t.b.v. het verkrijgen van een woning	neemt contact op met de passende instantie bij het zoeken van een huurhuis
		raadpleegt huizenkranten en -sites
		formuleert een woonwens die past bij zijn gezinssituatie en zijn inkomen
		schrijft zich bij woon- of verhuishuis in bij een passende instantie
		houdt zich aan de stappen in de vastgestelde procedure
		volgt de regels voor aanvraag van een huurtoeslag
	3.1.2 kent de procedures rondom het aankopen/verkoop van een woning	maakt zonodig gebruik van de diensten van een makelaar
		wint informatie in bij bank of hypotheekbemiddelaar
		maakt een schatting van eigen financiële mogelijkheden in geval van hypotheek.
		geeft uitleg over mogelijkheden voor renteaf trek
		laat de hypotheek en verkoopakte passeren bij een notaris
3.2 regelen van en omgaan met nutsvoorzieningen en communicatiemiddelen in de eigen woning	3.2.1 weet hoe hij aanvragen moet regelen	regelt zijn energievoorziening
		regelt telefoon –en/of kabelaan sluiting
	3.2.2 weet hoe een energiejaar rekening is opgebouwd	begrijpt de hoofdpunten uit energiejaar rekening
	3.2.3 weet hoe hij veilig en zuinig met gas, elektra en water om moet gaan	volgt de veiligheidsvoorschriften voor gebruik van gas, elektra en water op
		gaat zuinig om met gas, elektra en water en bespaart daarmee milieu en geld
3.2.4 weet wie hij moet benaderen bij storing	herkent storingen en handelt passend (bijv. onderscheid stroomuitval in de buurt en gaslek in eigen woning)	
3.3 verantwoord omgaan met verzekeringen	3.3.1 weet welke verzekeringen voor een huurder of huiseigenaar belangrijk zijn (bijv. aansprakelijkheid, inboedel, opstal)	sluit de meest gangbare verzekeringen die betrekking hebben op wonen af
		licht het belang van 'woon' verzekeringen toe
	3.3.2 weet hoe schade te melden	meldt schade en omschrijft schade correct
3.4. omgaan met gebruiken met betrekking tot de aankleding en	3.4.1 kent regels m.b.t. afvalinzameling en afvalscheiding	past de regels voor afvalinzameling en afvalscheiding toe

onderhoud van de woonomgeving	3.4.2 weet dat Nederlanders belang hechten aan een schone omgeving en milieu	houdt tuin en omgeving schoon
		houdt zich aan gangbare milieuregels
	3.4.3 weet dat in Nederland belang gehecht wordt aan het uiterlijk van huis en tuin	draagt zorg voor een ordelijk aanzicht van de woning
		bergt afval op op daarvoor bestemde plaatsen

4. Gezondheid en gezondheidszorg

De inburgeraar is in staat om volgens de regels van het Nederlandse zorgstelsel gebruik te maken van de gezondheidszorg.

CH	CK	Normen voor succesvol handelen
4.1 verantwoorde keuzes doen t.a.v. de eigen gezondheid en levensstijl	4.1.1 weet dat bewegen en gezonde voeding een belangrijke bijdrage leveren aan gezondheid	sport,,beweegt en eet gezond om gezond te blijven
4.2 gebruik maken van eerstelijns gezondheidszorg (huisarts)	4.2.1 weet hoe hij een huisarts kan vinden	overlegt over de keuze van een huisarts met zijn verzekering
		meldt zich aan bij een huisarts
	4.2.2 weet met welke klachten hij bij een huisarts terecht kan of moet	maakt een afspraak voor een patiëntkennismakingsgesprek
4.3 gebruik maken van tweedelijns gezondheidszorg	4.2.3 kent de wijze waarop Nederlandse artsen doorgaans adviseren	maakt afspraken voor klachten die vallen onder de taken en verantwoordelijkheden van een huisarts
		toont gedrag dat bijdraagt aan het bevorderen van herstel
		begrijpt de terughoudendheid in medicijnvoorschrijving
	4.3.1 weet dat de huisarts doorverwijst naar specialistische zorg	gaat bij medische problemen eerst naar de huisarts
neemt bij bezoek aan specialist een verwijsbrief mee		
neemt regels en gebruiken in ziekenhuizen in acht		
4.3.2 weet wanneer patiënten recht hebben op diensten van de thuiszorg	laat bij eerste bezoek aan ziekenhuis eerst een registratiekaartje maken	
	geeft voorbeelden van soorten dienstverlening	
	vraagt een afspraak aan voor hulp bij Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)	
4.3.3 weet dat de huisarts kan doorverwijzen naar psychosociale zorg- of hulpverlening	wendt zich bij psychische problemen eerst tot de huisarts	
4.4 gebruik maken van de apotheek	4.4.1 weet dat de meeste medicijnen alleen op recept te verkrijgen zijn	zorgt voor een recept via huisarts of specialist
		haalt zonder tussenkomst van arts medicijnen die zonder recept verkrijgbaar zijn bij drogist of apotheek
		hanteert de juiste regels voor het aanvragen van vergoeding voor medicijnen
4.5 gebruik maken van de tandarts	4.5.1 weet dat een regelmatig bezoek aan een tandarts gangbaar is	kiest een tandarts
4.6 handelen bij medische spoedgevallen	4.6.1 weet dat bij noodgevallen het nummer 112 moet worden gedraaid	bezoekt periodiek een tandarts voor controle of behandeling
		draait bij spoedgevallen het noodnummer

	4.6.2 weet hoe avond- en weekenddiensten zijn geregeld	wendt zich bij dringende medische problemen 's avonds en in het weekend tot de dienstdoende huisartsenpost
4.7 gebruik maken van gespecialiseerde zorg rondom zwangerschap, bevalling en het jonge kind	4.7.1 weet waar zich te melden voor zwangerschapsbegeleiding en verloskundige hulp	meldt zich bij een verloskundige of laat zich bij medische noodzaak doorverwijzen naar gynaecoloog
		noemt voorbeelden van verloskundige begeleiding
		meldt zich tijdig bij een bureau voor kraamhulp
	4.7.2 weet welke diensten het consultatiebureau biedt	reageert op de oproep voor een bezoek aan consultatiebureau
		noemt voorbeelden van diensten van het consultatiebureau
		doet verslag van ontwikkelingen van het jonge kind
		haalt informatie over de ontwikkeling van het kind uit het 'Groeiboekje'
4.8 een zorgverzekering afsluiten en gebruiken	4.8.1 weet dat de zorgverzekering verplicht is en is opgebouwd uit een basispakket, waarbij aanvullend bijverzekerd kan worden	kiest een zorgverzekeraar
	4.8.2 weet hoe hij zorgkosten moet declareren	noemt elementen uit het basispakket en elementen waarvoor men een aanvullende verzekering moet afsluiten
4.9 gebruik maken van en/of regelen van zorg voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten	4.9.1 is op de hoogte van de belangrijkste soorten hulpverlening	declareert op voorgeschreven wijze
	4.9.2 weet hoe hulp aan patiënt thuis ondersteund kan worden	geeft uitleg over soorten hulp die kan worden gegeven (thuiszorg, ambulante, intramuraal)
	4.9.3 weet wat te doen als de hulp thuis ontoereikend is	neemt contact op met Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)
	4.9.4 weet waar advies te vinden om procedures voor opname in gang te zetten	herkent situaties waarin men gebruik kan maken van diensten van thuiszorg en van gespecialiseerde instellingen
		neemt contact op met juiste instantie
		neemt met juiste instanties contact op

5. Geschiedenis en geografie

De inburgeraar is in staat om, door de geschiedenis en geografie van Nederland te kennen, betrokken te zijn bij Nederland en de Nederlandse samenleving.

CH	CK	Normen voor succesvol handelen
5.1 zich verdiepen in de geschiedenis van Nederland	5.1.1 kent de geschiedenis van Nederland met betrekking tot de Gouden Eeuw/ rijkdom, kolonialisme, scheepvaart en waterwerken	geeft uitleg over de belangrijkste perioden uit de Nederlandse geschiedenis en hun kenmerken
	5.1.2 weet wat bepaalde perioden in de Nederlandse geschiedenis hebben opgeleverd en wat er nu van terug te zien is	licht de effecten van de geschiedenis op het huidige Nederland toe. (havens, zeevaart, gebouwen, kerken, culturele minderheidsgroepen, waterwerken, grachten)
5.2 omgaan met voor Nederland gevoelige relaties en gebeurtenissen	5.2.1 kent de geschiedenis van Nederland in WOII en de effecten hiervan op het dagelijkse leven in Nederland	toont begrip voor Nederlandse gevoeligheid voor uitingen van antisemitisme toont respect voor het vieren van en gewoonten op 4 en 5 mei
	5.2.2 kent de rol van het eigen land van herkomst in de geschiedenis van Nederland	geeft toelichting op de historische, economische en culturele banden van het eigen land met Nederland
	5.2.3 kent de rol van Verenigde Staten, Canada, UK bij de bevrijding van West-Europa in WOII	toont begrip voor de band van die Nederland en West-Europa hebben met Verenigde Staten, Canada, UK geeft uitleg over actuele samenwerkingsverbanden (NAVO, EU)
5.3 geografische kennis van Nederland gebruiken in het dagelijkse leven	5.3.1 kent de namen en ligging van de provincies en belangrijkste plaatsen	geeft uitleg over de ligging van provincies en belangrijkste plaatsen
	5.3.2 kent de globale afstanden tussen verschillende bekende plaatsen en provincies	maakt schatting van afstanden en reisduur (trein-auto) tussen plaatsen in Nederland (bijvoorbeeld voor werk, school familiebezoek)
	5.3.3 kent economische kenmerken van verschillende regio's	geeft uitleg over relatie tussen regio's en economische kenmerken van regio's (belang randstad) combineert de keuze voor een woonplaats met de mogelijkheden voor werk in een bepaalde sector
5.4 omgaan met ruime denkbeelden die in Nederland geaccepteerd zijn (sinds de 70er jaren)	5.4.1 weet dat man en vrouw voor de wet gelijk zijn	behandelt vrouwen gelijkwaardig conform de gangbare normen in Nederland
	5.4.2 weet dat verwacht wordt dat meisjes en vrouwen een zelfstandig bestaan opbouwen	erkent zelfbeschikkingsrecht van vrouwen laat vrouwen vrij om te investeren in eigen studie- en of arbeidsloopbaan zit de studie- en of arbeidsloopbaan van kinderen en/of partner niet in de weg.

	5.4.3 weet dat openlijke homoseksualiteit niet verboden is	valt personen die openlijk uitkomen voor hun homoseksualiteit niet lastig
	5.4.4 weet dat bepaald kleedgedrag van sommige mannen/vrouwen niet mag worden opgevat als onkuis of uitnodigend	valt personen die volgens de eigen opvatting ongepast zijn gekleed niet lastig

6. Instanties

De inburgeraar is op de hoogte van de dienstverlening van de lokale overheid, de belastingdienst, de politie en instanties voor sociale en juridische dienstverlening.

Hij is in staat in voorkomende gevallen informatie of hulp te vragen bij Bureau voor Juridische Hulpverlening en/of maatschappelijk werk.

CH	CK	Normen voor succesvol handelen
6.1 gebruik maken van de dienstverlening van de gemeente aan de burger	6.1.1 weet hoe hij wijzigingen moet doorgeven bij het GBA	geeft wijzigingen door bij geboorte, huwelijk, echtscheiding, overlijden, verhuizing, migratie
	6.1.2 kent de procedures voor paspoort en rijbewijs aanvraag en/of verlenging	richt zich tot de juiste instantie
	6.1.3 kent de regels voor verkrijgen van verblijfsvergunning en naturalisatie	vindt de juiste informatie bij juiste instanties
		handelt volgens de procedures licht voor- en nadelen van naturalisatie toe
	6.1.4 weet welke gemeentelijke belastingen hij moet betalen	betaalt gemeentelijke belastingen
6.1.5 weet van het bestaan van de meest relevante gemeentelijke vergunningen en het aanvragen daarvan	houdt zich aan de procedures bij het aanvragen of verkrijgen van een vergunning	
6.2 omgaan met belastingaangifte, -teruggaaf en aanvragen van toeslagen (zorg-, kinderopvang-, woontoeslag)	6.2.1 weet dat elke inwoner een uniek burgerservicenummer heeft	gebruikt het unieke burgerservicenummer in voorgeschreven situaties
	6.2.2 weet dat hij van zijn inkomen een specificatie per maand en per jaar krijgt	geeft toelichting bij enkele hoofdpunten van het salarisstrookje/uitkeringsstrookje en jaaropgaaf inkomsten
		geeft uitleg over waarom hij de jaaropgave meerdere jaren moet bewaren
	6.2.3 weet dat hij in sommige gevallen belasting moet betalen, maar in andere gevallen belasting terug kan krijgen	doet aangifte
licht toe waarom belasting (bij)betaald of terugbetaald moet worden vraagt faciliteiten t.a.v. belastingbetaling aan (termijnen/vermindering/kwijtschelding)		
6.2.4 weet dat de belastingdienst ook compensatie-uitkeringen verstrekt voor bijvoorbeeld ziektekosten, woonkosten en kinderopvang	vraagt toeslagen of compensatie aan	
6.3 omgaan met dienstverlening en aanwijzingen van de	6.3.1 weet dat voor iedereen in Nederland van 14 jaar en ouder een identificatieplicht geldt	toont een identiteitskaart als daar door het bevoegd gezag om wordt gevraagd

politie	6.3.2 weet welke taken de politie naar burgers heeft	doet aangifte van diefstal of vermissing
		roept hulp in van politie bij overlast, (verkeers) ongevallen en geweld
		houdt zich aan aanwijzingen van de (verkeers)politie
6.4 gebruik maken van juridische hulp (sociale raadslieden) en sociale dienstverlening	6.4.1 weet hoe hij kan protesteren tegen slechte behandeling door overheid	dient, met hulp van juiste instantie, een klacht in
		overziet de consequenties van indiening van een klacht
	6.4.2 weet dat Nederland een verbod kent op discriminatie om redenen van geloof, sekse, etniciteit, seksuele geaardheid	dient, met hulp van juiste instantie, een klacht in
		overziet de consequenties van indiening van een klacht
		voorkomt een klacht tegen zichzelf door correct gedrag
	6.4.3 weet dat hij voor juridische hulp bij advocaten of een Juridisch loket terecht kan	handelt volgens de voorgeschreven procedure
		betaalt een eigen bijdrage die past bij zijn inkomenssituatie
	6.4.4 weet in welke gevallen maatschappelijk werk / Jeugdzorg hulp kan bieden	noemt voorbeelden van mogelijke hulpvragen
meldt de hulpvraag eerst bij de huisarts		

7. Staatsinrichting en rechtsstaat

De inburgeraar is in staat om, door de staatsinrichting van Nederland te kennen, betrokken te zijn bij Nederland en de Nederlandse samenleving.

CH	CK	Normen voor succesvol handelen
7.1 in het dagelijks handelen invulling geven aan de Nederlandse grondwet	7.1.1 weet wat 'vrijheid van meningsuiting' inhoudt	respecteert personen met een andere mening dan de eigen mening
		geeft eigen mening, maar slaat niet door (weet welke grenzen er zijn)
		geeft anderen aan dat ze "de grens" bereiken (maar doet dit rustig)
	7.1.2 weet wat 'vrijheid van godsdienst' inhoudt en weet wat 'gelijke behandeling/ discriminatieverbod' inhoudt	toont respect voor iemand met een andere godsdienst
		behandelt iedereen gelijk ongeacht godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook
		valt anderen niet lastig wanneer zij zich op een onbekende of ongewenste manier gedragen op het gebied van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras en/of geslacht
		meldt discriminatie bij het meldpunt
	7.1.3 weet wat 'kiesrecht/democratie' inhoudt en wat het belang van stemmen is	noemt belang van actief en passief kiesrecht
		licht situaties toe, waarin een stem kan worden uitgebracht. (verkiezingen voor gemeenten, provincies, Tweede Kamer, Europa, waterschap, referenda)
		geeft uitleg wanneer en aan welke verkiezingen een niet-genaturaliseerde inwoner mag deelnemen
geeft uitleg over de belangrijkste Nederlandse politieke partijen		
neemt op grond van verzamelde informatie een eigen standpunt over hoofdpunten uit verkiezingsprogramma's		
7.1.4 kent de positie en rol van het koningshuis	maakt gebruik van kiesrecht	
7.2 zich verdiepen in de verantwoordelijkheden van de Nederlandse bestuurslagen	7.2.1 weet dat de rijksoverheid verantwoordelijk is voor ontwerpen en handhaven van wetgeving	licht de positie en status van de koningin toe (Constitutionele Monarchie)
	7.2.2 weet dat de hoofdtaak van de provinciale overheid op het gebied van planologie en milieu ligt	geeft uitleg over de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van de rijksoverheid naar burgers
		geeft uitleg over de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van de provinciale overheid naar burgers toe

	7.2.3 weet dat het Nederlandse bestuur zich deels richt op het Europees bestuur en/of regelgeving	geeft uitleg over de belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van het Europese bestuur naar de burgers
	7.2.4 kent de belangrijkste zaken van de staatsinrichting van Nederland	noemt de hoofdpunten uit parlementaire stelsel (regering, Eerste en Tweede Kamer, Prinsjesdag), meerpartijenselsel (denominatie, richtingen)
	7.2.5 weet dat de macht in Nederland verdeeld is in drie onderdelen. (regelgevende uitvoerende en rechterlijke macht)	licht het belang van scheiding van de drie machten in Nederland toe
7.3 omgaan met de scheiding tussen kerk (religie) en staat	7.3.1 weet dat de wetten van de staat boven die van religie en traditie staan	hanteert in de eerste plaats de wet- en regelgeving van de staat
	7.3.2 weet dat de rechterlijke macht onafhankelijk is	accepteert de uitspraak van de rechterlijke macht
7.4 hanteert wet- en regelgeving	7.4.1 kent de wet en regelgeving met betrekking tot abortus, euthanasie, homoseksualiteit, seksualiteit	reageert tenminste neutraal op personen die zich onbekend of ongewenst gedragen op het gebied van abortus, euthanasie, homoseksualiteit, seksualiteit
		toont respect voor mensen met een afwijkende mening
	7.4.2 weet dat alle geweld bij wet strafbaar is (huiselijk geweld, eerwraak, slaan van kinderen, besnijdenis van meisjes geweld op straat e.d.)	meldt geweld bij de politie of een specifiek meldpunt respecteert de lichamelijke integriteit van anderen

8. Onderwijs en opvoeding

De inburgeraar kent het Nederlandse onderwijssysteem en onderkent het belang van onderwijs in de Nederlandse kenniseconomie. Inburgeraars laten hun kinderen aan onderwijs deelnemen en kennen de rol die van ouders wordt verwacht.

CH	CK	Normen voor succesvol handelen	
8.1 maakt gebruik van het Nederlandse onderwijssysteem voor zichzelf of de eigen kinderen	8.1.1 kent de opbouw van het onderwijs van voorschools- tot eindonderwijs	geeft uitleg over de opeenvolgende schoolsoorten houdt zich aan de toelatingsvoorwaarden	
	8.1.2 weet dat er in Nederland vrijheid van onderwijs bestaat	kan aangeven waarom er verzuiling is in het onderwijs	
	8.1.3 weet dat er leerplicht is voor kinderen van 5 tot 18 jaar	8.1.4 weet dat er onderwijsvoorzieningen zijn voor leerlingen met een handicap	ziet toe op schoolgaan van eigen kinderen
			houdt zich aan de door de school vastgestelde vakantietijden
			maakt, indien relevant, gebruik van mogelijkheden van speciaal onderwijs voor kinderen met lichamelijke, en/of geestelijke handicap en kinderen met leer- of gedragsproblemen toont een actieve houding tijdens de verwijsprocedure en houdt zich aan de voorgeschreven stappen
8.2 draagt verantwoordelijkheid voor het gedrag van de eigen minderjarige kinderen	8.2.1 weet dat de ouders juridisch aansprakelijk zijn voor (wan-)gedrag van hun kinderen tot 15 jaar	ziet toe op gedrag van eigen kinderen	
	8.2.2 weet dat scholen betrokkenheid van de ouders verwachten	overlegt met de leerkracht over de vorderingen van het kind reageert daar waar ouderbetrokkenheid wordt verwacht (correspondentie, vrijwilliger zijn)	
	8.2.3 weet dat er mogelijkheden zijn voor opvoedingsondersteuning	onderkent noodzaak tot hulp benadert instanties	
8.3 maakt gebruik van kinderopvang en speelzaal	8.3.1 weet waar speelzalen en kinderopvangorganisatie te vinden zijn	wint informatie in bij opvangorganisatie	
	8.3.2 weet hoe een kind op te geven	schrijft kind in bij opvang of speelzaal	
	8.3.3 weet hoe gebruik te maken van vergoedingsregelingen	vraagt vergoeding aan (indien behorend tot de doelgroep)	
8.4 omgaan met schoolkosten en tegemoetkomingen in schoolkosten en studiefinanciering	8.4.1 weet dat schoolkosten o.a. zijn opgebouwd uit schoolgeld, ouderbijdrage, kosten voor leermiddelen	geeft uitleg over de verschillende soorten schoolkosten.	
	8.4.2 weet in welke gevallen hij een	vraagt volgens de voorgeschreven procedure een tegemoetkoming in	

	aanvraag voor tegemoetkoming in kosten bij de school doet	kosten aan
	8.4.3 weet in welke gevallen hij een aanvraag bij IBG doet	vraagt volgens de voorgeschreven procedure studiefinanciering bij IBG aan

Deze bijlage behoort bij de Regeling inburgering van 6 december 2006, nr. 5456790/06,
De Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie,

M.C.F. Verdonk

Eindtermen Kennis van de Nederlandse Samenleving